

چکیده

یکی از جنبه‌های تازه کیفری، بحث جرم انگاری در حوزه رایانه است. جرایمی که بوسیله رایانه یا در مورد آن رخ می‌دهند، امروزه بخشی از جرایمی را تشکیل می‌دهند که حقوق کیفری و قانونگذار را با چالش مواجه کرده‌اند. گویا مجرمین همچنان «یک قدم جلوترند». اما قانونگذار می‌تواند با تصویب قانون مناسب بکه تازی‌های مجرمین را بگیرد. مطالعه نحوه واکنش قانونگذار فرانسه به این پدیده قرن می‌تواند قانونگذار ما را در این راه کمک کند.

بزهکاری رایانه‌ای

در رویارویی با حقوق جزای فرانسه

مجتبی جعفری

دانشجوی کارشناسی ارشد

حقوق جزا و جرم شناسی

دانشگاه امام صادق علیه‌السلام

email: mahzyar_bahar@yahoo.fr

مقدمه

مفهوم «بزهکاری کامپیوتری» در فرانسه، اگرچه ترجمه تحت‌اللفظی از شکل انگلوساکسون «computer crime» است، به اندازه آن با یک واقعیت حقوقی در حقوق جزای فرانسه منطبق نیست. در واقع این اصطلاح، بیش از آنکه بیانگر یک واقعیت مسلم جامعه شناختی باشد، گویای یک مفهوم جرم‌شناختی - که گاه کاربرد «جرم یقه سفیدی» قابل مقایسه با آن است - می‌باشد که این امکان را می‌دهد تا انواع مختلف جرایم مربوط به رایانه را، به شکل بیش و کم مصنوعی، دسته بندی کنیم.

با این همه، جای این مفهوم در بحث‌های حقوقدانان خالی نیست زیرا اصولاً نظریه‌ای را به خود اختصاص داده است. در شرایط کنونی، بحث‌های نظری گسترده‌ای جهت تعریف سایه‌هایی از آنچه که می‌توانست - یا می‌بایست - «بزهکاری رایانه‌ای» و حتی مفهوم جدیدتر اما بسیار مبهم «جرایم سایبر» - که از این پس تمایل دارد جایگزین مفهوم پیشین شود - را در حقوق فرانسه کاملاً پوشش دهد، بوجود آمده است. در عوض، پارلمان فرانسه، که ترجیح می‌دهد با احتیاط قانون وضع کند، در این زمینه خود را اندکی «سختگیر» و تا اندازه‌ای «مردد» نشان داده است. رویه قضایی این کشور نیز جز اندکی واکنش‌های عینی نسبت به مسئله جرایمی که در مورد کامپیوتر یا بوسیله آن تحقیق یافته‌اند چیزی به دست نمی‌دهد.

تحت این ملاحظات روش شناختی می‌توانیم، برای ارائه یک دورنمای مختصر از حقوق جزای فرانسه در رابطه با «بزهکاری کامپیوتری»، چهار شاخص را که از نظر ماهیت و اهمیت برابر نیستند اما به نظر می‌رسد بطور نسبتاً جامع بتوانند وضعیت فرانسه را در این خصوص به تصویر بکشند، در نظر بگیریم.

۱- یک قانون اساساً جدید: تنها از سال ۱۹۸۸ است که فرانسه به یک سری مقررات کیفری مخصوص مبارزه با «بزهکاری کامپیوتری» مجهز شده است. در واقع تا این تاریخ، هیچ نوع جرم انگاری خاصی که شامل بزهکاری مربوط به کامپیوتر باشد وجود نداشت.

بدین ترتیب، کامپیوتر در ابتدا نه به عنوان یک عنصر فی نفسه جرم‌زا بلکه بعنوان یک وسیله‌ای در خدمت ادارات که امکان فیش‌بندی کردن مجموع کارهای انسانی را فراهم می‌کرد احساس می‌شد. به این دلیل است که هنگامی که پارلمان فرانسه برای اولین بار در ششم ژانویه ۱۹۷۸ اقدام به وضع قوانین در خصوص کامپیوتر کرده بود، آنرا اختصاص به تعریف جامع مقررات حقوقی کامپیوتر و تنظیم آنچه که علمای حقوق آنرا «منشور بزرگ حقوق بشر در مورد انفورماتیک» نامیده‌اند، داده بود. در این قانون، که به «قانون انفورماتیک و آزادی» معروف است، فن آوری رایانه‌ای تنها به عنوان یک وسیله‌ای که می‌تواند از حقوق افراد، بویژه حق رعایت حریم خصوصی اشخاص، تخطی کند در نظر گرفته شده بود، نه به عنوان یک وسیله برای آسیب رساندن به اموال. در هیچ زمانی، در حقوق جزای

فرانسه، کامپیوتر بعنوان یک وسیله‌ای که امکان آسیب زدن به اموال را فراهم کند مورد توجه نبوده است. نتیجه می‌گیریم که تنها مقررات کیفری در خصوص رایانه، که تا پایان سالهای دهه ۱۹۸۰ در حقوق موضوعه فرانسه وجود داشت، مربوط می‌شد به زیرباگذاشتن مقررات مربوط به حمایت از داده‌های شخصی افراد.

تنها در سال ۱۹۸۸، یعنی دقیقاً ده سال بعد از تصویب قانون «انفورماتیک و آزادی» پارلمان فرانسه یک متن قانونی دیگری راجع به محیط انفورماتیک به تصویب رساند. پارلمان مذکور، از این رهگذر، می‌خواست با تاسیس سیستم‌های فی نفسه با ارزش انفورماتیک - که قانون کیفری می‌بایست از آنها در برابر صدمات نامشروع حمایت کند - زاویه ارزیابی خود را کاملاً تغییر دهد.

۲- یک قانون ابتکاری پارلمان: قانون پنجم ژانویه ۱۹۸۸، بنابه درخواست منتخبین مردم فرانسه در پارلمان، که به زعم خود امیدوار بودند خلاء حقوقی که تا آن زمان در حقوق فرانسه وجود داشت پر کنند، به تصویب رسید. با تاسیس نظام پارلمانی معقول، این یک حادثه نسبتاً نادر - در زمان حکومت جمهوری پنجم - است که نمایندگان مجلس یک سری طرح‌های قانونی راجع به موضوعات مهم پیشنهاد می‌دهند، تا شاید مورد توجه قرار گیرد.

به همین دلیل، در واقع، دو ابتکار پارلمانی رقیب هم وجود داشت. یکی برآمده از مجلس سنا در فوریه ۱۹۸۶، که به سرعت رد شد؛ دیگری پیشنهادی از سوی مجلس ملی که مورد قبول واقع شد و «قانون پنجم ژانویه ۱۹۸۸ راجع به تقلب رایانه ای» نام گرفت و بیشتر تحت

۱- یک قانون اساساً جدید: تنها از سال ۱۹۸۸ است که فرانسه به یک سری مقررات کیفری مخصوص مبارزه با «بزهکاری کامپیوتری» مجهز شده است. در واقع تا این تاریخ، هیچ نوع جرم انگاری خاصی که شامل بزهکاری مربوط به کامپیوتر باشد وجود نداشت.

بدین ترتیب، کامپیوتر در ابتدا نه به عنوان یک عنصر فی نفسه جرم‌زا بلکه بعنوان یک وسیله‌ای در خدمت ادارات که امکان فیش‌بندی کردن مجموع کارهای انسانی را فراهم می‌کرد احساس می‌شد. به این دلیل است که هنگامی که پارلمان فرانسه برای اولین بار در ششم ژانویه ۱۹۷۸ اقدام به وضع قوانین در خصوص کامپیوتر کرده بود، آنرا اختصاص به تعریف جامع مقررات حقوقی کامپیوتر و تنظیم آنچه که علمای حقوق آنرا «منشور بزرگ حقوق بشر در مورد انفورماتیک» نامیده‌اند، داده بود. در این قانون، که به «قانون انفورماتیک و آزادی» معروف است، فن آوری رایانه‌ای تنها به عنوان یک وسیله‌ای که می‌تواند از حقوق افراد، بویژه حق رعایت حریم خصوصی اشخاص، تخطی کند در نظر گرفته شده بود، نه به عنوان یک وسیله برای آسیب رساندن به اموال. در هیچ زمانی، در حقوق جزای

واژگان کلیدی:
بزهکاری رایانه‌ای،
جرائم سایبر، حقوق
جزای فرانسه

کتاب

عنوان «قانون Godfrain» - برگرفته از نام نماینده‌ای که این طرح دوم را به نام مجلس ملی معرفی و از آن دفاع کرد - معروف است. این قانون بعداً در قانون جزای جدید فرانسه، که از تاریخ ۱/۱/۱۹۹۴ وارد مرحله اجرا شده است، ادغام گردید. این کار تدوین مقررات قانونی با برخی تغییرات کوچک نگارشی و افزایش تراکم مجازات‌ها همراه شده است. نتیجه اینکه، جرایم کامپیوتری از این تاریخ به بعد در مواد ۱-۳۲۳ و بعد قانون جزای فرانسه، در یک مبحث تحت عنوان «جرایم علیه سیستم‌های خودگردان داده‌ها» مورد توجه قرار گرفته‌اند.

۳ - یک قانون نظری با برد محدود: مقامات عمومی قصد نداشتند در سال ۱۹۸۸ یک سری اصول کلی مهمی برای مبارزه با تقلب رایانه‌ای تنظیم کنند. در پارلمان فرانسه، این طرح به عنوان «یک متن صریح، کوتاه، ساده و پاسخگوی نیاز زمان» معرفی شده بود. بنابراین قانون «گودفرن» - برخلاف قانون انفورماتیک و آزادی - هیچ نوع اشتیاقی به تنظیم مقرراتی درباره انسانی که فعالیت‌های او انفورماتیک شده است ندارد.

لذا این ترتیب قانونی به نظر می‌رسد تا اندازه‌های شبیه یک متن ساده موردی باشد. از سوی دیگر این ترتیب به موارد حداقل محدود شده است. متن قانونی مذکور در ابتدا شامل پنج ترتیب راجع به محکومیت بود که یکی از آنها در سال ۱۹۹۴ لغو گردید. ترتیبی که حذف شد عبارت بود از جرم «تقلب رایانه ای». این ترتیب ویژه، در واقع، به این علت از قانون جزایی ناپدید گشت که تعریف جرم «تقلب»، با کلمات خیلی کلی، که در ماده ۱-۴۴۱ قانون جزا پیش بینی شده بود، امکان این را می‌داد که حالت خاص «تقلب» در یک محیط انفورماتیک هم در آن گنجانده شود. از سوی دیگر دادگاه‌ها این ترتیب عام را در زمینه کامپیوتر بکار برده‌اند. بویژه، دادگاه تجدید نظر پاریس از این مفهوم «تقلب» برای مجازات «دستکاری در داده‌های یک دیسکت» استفاده کرده است. بنابراین این حذف جرم خاص «تقلب رایانه ای» هیچ زبانی را از جهت مجازات «بزهکاری رایانه‌ای» وارد نکرده است.

بنابراین، در بینش فرانسوی، جرم مربوط به کامپیوتر دارای برد محدود است. بدین ترتیب در قانون جزای فرانسه تنها چهار دسته جرم وجود دارد که عناصر سازنده آنها هم گاه مهیم است. به این دلیل، کاملاً مشخص است که هیچ نوع تعریف قانونی از مفهوم «نظام پردازش»، که به لحاظ نظری می‌بایست قابلیت اجرای قانون «گودفرن» را مشروط گرداند، وجود ندارد.

الف - تجاوز متقلبانه:

ماده ۱-۳۲۳ قانون جزای فرانسه دو نوع جرم

راجع به استفاده غیر مجاز از کامپیوتر را که بسیار شبیه هم هستند، دسته بندی کرده است: الف/۱- جرم نخست عبارتست از «ورود متقلبانه به سیستم» این جرم مستلزم دو شرط است. شرط نخست عبارتست از نفوذ محسوس در تمام یا بخشی از سیستم مانند یک برنامه یا چندین داده. البته لازم نیست که تمام اجزاء سیستم استفاده شده باشند زیرا به نظر می‌رسد رویه قضایی اینگونه ارزیابی کرده باشد که هرگاه یک ارتباط با سیستم برقرار شده باشد نفوذ غیرقانونی تحقق یافته است. در مورد اینکه آیا برای تحقق جرم، صرف قرانت صفحه مانیتور کافی است یا خیر نظریه‌های ضد و نقیضی ابراز شده است. رویه قضایی درباره این نکته دقیق ساکت است اما می‌توان خاطر نشان کرد که دادگاه تجدید نظر پاریس، در یک رای به سال ۱۹۹۴، اینگونه تشخیص داده بود که ممکن است با تصاحب مزورانه علائم پارازیت، که بوسیله لوازم الکترونیکی منتشر شده‌اند، ورود غیرقانونی صورت گیرد. قانون، بین اشکال ورود، قائل به تشخیص نیست؛ به این معنی که وارد شدن غیرقانونی، به هر نحوی که باشد، مورد نظر قانون است و از این موضوع این موارد قابل استقاده است: دستکاری غیر قانونی، استفاده از رمزهای شانس برای ورود، بهره گیری رموز تقلبی. بدین ترتیب رویه قضایی در هر مورد این مقررات را تفسیر کرده است. شرط دوم این است که نوع تجویز قانونی، اداری یا قراردادی برای امکان ورود به داده‌ها وجود نداشته باشد. شخص مورد نظر یا اصلاً حق ورود به داده‌ها را نداشته یا اینکه به آن طرزى که وارد شده حق ورود نداشته است. این امر مستلزم عدم رعایت مقررات قانونی (به عنوان مثال قواعد سری یا مخفی) و شروط قراردادی یا ناشی از اداره مسئول سیستم است. قانون، مشخص نکرده است که آیا ورود غیرقانونی مستلزم تخلف از مقررات مربوط به امنیت است یا خیر؟ این سکوت، عمدی است زیرا در واقع، ناشی از این امر است که مجلس سنا و مجلس ملی تفسیرهای متفاوتی در مورد ضرورت این شرط داشته‌اند. بنابراین بر عهده قاضی است که در این باره قطعانه تصمیم بگیرد. در یک رای قطعی صادره از سوی دادگاه تجدید نظر پاریس در سال ۱۹۹۴، تصمیم بر این گرفته شد که جرم «ورود غیرقانونی» حتی در صورت عدم وجود مقررات راجع به امنیت تحقق پذیر است. نتیجه اینکه این جرم در اثر ورود ساده توأم با عدم حق واقع می‌شود. این بزه با یک حبس به مدت یک سال و یک جزای نقدی برابر یکصد هزار فرانک قابل مجازات است.

الف/۲- جرم دوم عبارتست از ماندن غیر

مجاز در سیستم:

این جرم دوم، که در ماده ۱-۳۲۳ قانون جزا پیش بینی شده و از نظر ترتیب زمانی بعد از «ورود غیرمجاز» صورت می‌گیرد، همچنین بیانگر یک حکم خاص درباره حالتی است که ورود قانونمند یا مجاز باشد اما اقدامات بعدی، غیرقانونی است. فرد حق ندارد در سیستم بماند یا خود را بیش از مدت مجاز در آنجا نگاه دارد. بعنوان مثال، فردی که قانوناً وارد یک سرور سیستم کامپیوتری در یک مرکز تجاری شده است خود را در آنجا نگاه داشته و اقدام به ارسال پیامهایی جهت فریفتن مشتری‌ها نماید (دادگاه تجدید نظر پاریس - تاریخ ۵/۴/۱۹۹۴)

رویه قضایی فرانسه یک شرط مهمی را هم اضافه نموده و بدین ترتیب برد این جرم را محدود کرده است؛ شخص باید علم داشته باشد که حق نداشته است به آن صورتی که اقدام کرده عمل کند. در این خصوص، دادگاه تجدید نظر پاریس اینگونه اظهار نظر کرده است که در صورت بی اطلاعاتی فرد مورد نظر از عدم جواز، جرمی رخ نداده است.

در عوض، قصد آسیب رساندن، یک عنصر تشکیل دهنده این جرم نیست و حتی بدون خسارت یا زیان هم جرم تحقق می‌یابد. نتایج زیان آور، تنها، در مرحله مجازات مورد توجه قرار خواهند گرفت. خسارت یا زیان، در واقع، تشکیل دهنده کیفیات مشدده است که مضاعف شدن مجازات‌ها را به دنبال دارد و بر اثر آن، کیفر حبس دو سال می‌گردد. این موضوع، در هر حال، تنها زیان‌های غیرعمدی وارده به داده‌ها یا طرز کار سیستم راه، که از حضور عمدی در سیستم ناشی می‌شود، شامل می‌گردد. در مورد زیان‌های عمدی، مقررات دیگر بویژه ماده ۲-۳۲۳ قانون جزا قابل اجراست.

ب- خرابکاری عمدانه در طرز کار سیستم (ماده ۲-۳۲۳ قانون جزا): این مورد، اگرچه در غالب موارد جدا از ورود متقلبانه رخ می‌دهد اما در حقیقت جرمی مستقل از جرائم سابق است. شیوه‌هایی که برای آسیب رساندن به سیستم استفاده می‌شوند ممکن است مختلف باشند؛ خراب نمودن وسایل، ویروس، از بین بردن قدرت تشخیص، تغییر دادن رموز نتایج ممکن است متفاوت باشند؛ اسناد کلی یا جزئی سیستم، از بین رفتن امکان استفاده از سیستم یا کاهش محسوس گنجایش عملکرد سیستم. خرابکاری در ممکن است دائمی (آنجا که مثلاً از دستکاری در برنامه ورود یا در اثر یک ویروس ناشی می‌شود) یا موقت (دوره ای) باشد؛ اختلال سیستم در اثر از بین بردن قدرت تشخیص که سیستم را در فاصله‌ای منظم فلج می‌کند.

عناصر اصلی عبارتست از اقدام متقلبانه عمدی که از فعالیت عادی سیستم جلوگیری می‌کند. این

در جرم «ورود متقلبانه به سیستم» قانون، بین اشکال ورود، قائل به تشخیص نیست؛ به این معنی که وارد شدن غیرقانونی، به هر نحوی که باشد، مورد نظر قانون است و از این موضوع این موارد قابل استفاده است. دستکاری غیر قانونی، استفاده از رمزهای شانس برای ورود، بهره‌گیری رموز تقلبی.

کلاه

عنصر، عموماً، یک فعل مثبت مرتکب جرم را تشکیل می‌دهد. با این همه، دادگاه استیناف در ۱۹۹۶ اظهار نظر کرده است که عنصر اصلی همچنین ممکن است یک نوع ترک فعل (فعل منفی) شامل عدم اطلاع اشخاص ثالث از ممنوعیت وارد کردن (حتی غیر عمدی) یک ویروس در یک برنامه، از زمانی که فعالیت سیستم مختل شده است، باشد. مجازاتهای پیش بینی شده عبارتند از سه سال حبس و سیصد هزار فرانک جزای نقدی.

ج- اقدام متقلبانه نسبت به داده‌ها

ماده ۳-۳۲۳ قانون جزای فرانسه در رابطه با ساخت و پاخت‌های غیرقانونی داده‌ها می‌باشد که از وارد کردن، تغییر دادن، قلب کردن و حذف ارادای داده‌های یک سیستم رایانه‌ای ناشی

در عوض، قانون توقع یک سوء نیت خاص ندارد؛ بنابراین اثبات اینکه این اعمال عمدی یا یک قصد خاص، مثلاً به قصد وارد آوردن یک خسارت ویژه، ارتکاب یافته‌اند ضرورت ندارد. مجازاتها عبارتند از سه سال حبس و سیصد هزار فرانک جزای نقدی.

د- اجتماع تبه‌کاران رایانه‌ای (ماده ۴-۳۲۳)

قانون «گود فرن» یک جرم تازه‌ای را در دنیای امروز وارد جهان انفورماتیک می‌کند این جرم عبارتست از شرکت در یک گروه از اشخاص به قصد تدارک یک یا چند جرم کامپیوتری که توصیف آنها در مطالب فوق گذشت. قانون، گروه را تعریف نکرده است؛ این گروه ممکن است اجتماعی از کار یا حق و یا اشخاص حقیقی یا حقوقی باشد. در یک رای، یک دادگاه فرانسوی اظهار نظر کرده است که دو شخص برای تشکیل یک گروه کافی است. ائتلاف ممکن است از شرکت در یک فرآیند بزهکارانه ناشی شود، بنابراین مستلزم یک سری عناصر مادی و مقدم بر تحقق جرم، از قبیل تبادل برنامه‌ها، ارتباط اطلاعاتی، داد و ستد رمزهای ورود و... می‌باشد. افراد این گروه باید اولاً اطلاع داشته باشند که عمل آنها غیرقانونی است و ثانیاً قصد و اراده خود را هم از شرکت در این اعمال، بروز کرده باشند. با وجود این، ضرورت ندارد که هر عضو گروه، دقیقاً از تمام فعالیت‌های دیگر اعضاء مطلع باشند (دادگاه تجدید نظر مارس ۱۹۹۳)

هدف این ترتیب، از نظر قانونگذار، مبارزه با انجمن‌های متخصصین انفورماتیک و انجمن‌های غیرقانونی یا «انجمن استفاده کنندگان غیر مجاز از سیستم رایانه‌ای» بود. در عالم واقع، دادگاهها از این جرم انگاری برای مجازات موارد شرکت در جرم و نه مجازات اعمال مقدم بر جرم استفاده کرده‌اند. بدینسان قضات مفهوم جرم انگاری مصوب نمایندگان پارلمان را اندکی دچار تغییر و تحول گردانیده‌اند.

مجازات این جرم با کیفیتهایی انجام می‌شود که برای جرائم اصلی ارتكابی از سوی گروه پیش بینی شده است. آنچه تا اینجا گفتیم درمورد جرایمی بود که قانونگذار از آنها تحت عنوان «قلب رایانه ای» نام برده است. این جرایم از جمله مهمترین جرایم راجع به «بزهکاری رایانه ای» می‌باشند.

با این همه، برای تکمیل بحث شایسته است از دیگر جرایم هم یاد کنیم. در واقع، علاوه بر جرم

انجمن‌های متخصصین انفورماتیک و انجمن‌های غیرقانونی یا «انجمن استفاده کنندگان غیر مجاز از سیستم رایانه‌ای» بود. در عالم واقع، دادگاهها از این جرم انگاری برای مجازات موارد شرکت در جرم و نه مجازات اعمال مقدم بر جرم استفاده کرده‌اند. بدینسان قضات مفهوم جرم انگاری مصوب نمایندگان پارلمان را اندکی دچار تغییر و تحول گردانیده‌اند.

مجازات این جرم با کیفیتهایی انجام می‌شود که برای جرائم اصلی ارتكابی از سوی گروه پیش بینی شده است.

آنچه تا اینجا گفتیم درمورد جرایمی بود که قانونگذار از آنها تحت عنوان «قلب رایانه ای» نام برده است. این جرایم از جمله مهمترین جرایم راجع به «بزهکاری رایانه ای» می‌باشند.

با این همه، برای تکمیل بحث شایسته است از دیگر جرایم هم یاد کنیم. در واقع، علاوه بر جرم

انگاری‌های ویژه‌ای که توسط قانون جزا پیش بینی شده‌اند، همچنین باید یاد کنیم از:

۱- تمام موادی از قانون جزا که جرائم مربوط به کامپیوتر را مشخص می‌کنند و احتمالاً برای مجازات جرائم مرسوم که از رهگذر انفورماتیک بوجود می‌پیوندند، بنسوان مثال خیانت در امانت یا کلاهبردای بوسیله یک کامپیوتر، قابل استناد می‌باشند. بدین ترتیب انفورماتیک - و بعداً بطور کلی شبکه‌های ارتباطی - تنها وسیله‌ای برای تحقق جرم اصلی، بصورت کاملاً نو، هستند.

در گزارش‌های رسمی که در سالهای ۱۹۹۵، ۱۹۹۶، ۱۹۹۸ توسط دولت فرانسه به شورای وزیران ابلاغ شد، کارشناسان خیره همواره استدلال کرده بودند که قوانین مرسوم کیفری قابل اجرا در دنیای سایبر بوده و بنابراین باید در جرایم سایبر هم اجرا شود. وانگهی قضات، بخصوص قضات کیفری، این توصیه را بکار بسته و تصمیماتی گرفته‌اند که براساس آنها تمام رفتارهای بزهکارانه که در مورد شبکه‌ها ارتکاب یافته را بر مبنای قوانین موجود درباره دنیای دور از سایبر مجازات نموده‌اند. بدینسان، دادگاههای کیفری هیچگاه از اعمال قانون جزا امتناع نکرده‌اند به این علت که این قانون ملزم به تعیین جرایم ارتكابی در دنیای سایبر، آنگونه که وکلای برخی متهمین ابراز داشته‌اند، نیست. موضوع بحث ما در اینجا عبارت از یک نوع عکس العمل مرسوم قضاتی است که، بعنوان مثال، هنگامی که با نوآوری‌های مربوط به فن‌آوری روبرو شده‌اند مقررات قانون ۲۹ ژوئیه ۱۸۸۱ راجع به آزادی مطبوعات را درباره آنها اعمال کرده‌اند: عکاسی (دادگاه جنجه‌ای سنت ژادیسو (۲۶/۱۲/۱۹۹۵)؛ زادیو (دادگاه جنجه‌ای بورژ ۱۰/۷/۱۹۳۴)؛ سینما (دادگاه تجدید نظر دیون ۸/۱/۱۹۳۶)؛ آوانگاری (۱۷/۱/۱۹۷۱))

لذا اصل قابل اجرا در اینجا عبارت از اصل «بی تأثیری تکنولوژی» است، یعنی اینکه محکومیت‌ها و جرم انگاری‌های معینه در قانون جزا، همچنین در «دنیای رایانه‌ها» هم مناسب خواهند بود و مجازاتها، اعم از اینکه جرم ارتكابی عادی یا رایانه‌ای باشد، باید یکسان در نظر گرفته شوند. با وجود این، یک استثنای مهم در این اصل اساسی وجود دارد. این استثناء مربوط می‌شود به جرم «بچه بازی». در واقع، قانون ۱۷ ژوئن ۱۹۹۸ خواسته است از «استفاده از شبکه‌های ارتباط از راه دور» یک کیفیات مشدده‌ای نسبت به برخی جرائم، از قبیل اغوای اطفال (ماده ۲۲-۲۲۷ قانون جزا)، انتشار تصاویر مربوط به بچه بازی روی شبکه‌ها (ماده ۲۳-۲۲۷ قانون جزا) و تجاوز شنیع نسبت به اطفال کمتر از پانزده سال (ماده ۲۶-۲۲۷ قانون جزا)، ایجاد کند.

۲- قانون مالکیت فکری که یک حمایت گسترده‌ای از صاحبان حقوق به عمل می‌آورد،

مجازات این جرم با کیفیتهایی انجام می‌شود که برای جرائم اصلی ارتكابی از سوی گروه پیش بینی شده است.

می‌شود. رویه قضایی، برد اولیه این ترتیب را با اهداف متناقض تغییر داده است.

از یک سو بمنظور محدود کردن آن با حذف «جعل داده‌ها روی یک دیسکت خارج از سیستم» از موضوع این جرم؛ لذا تصویربرداری ساده داده‌ها روی یک دیسکت به این دلیل ممنوع نشده است. از سوی دیگر، بمنظور توسعه دادن آن با تشبیه کردن «برنامه‌ها» به «داده‌ها» بی‌که فقط آنها مورد توجه متون جزایی قرار گرفته‌اند. بدینسان، وارد کردن عمدی ویروس یا «رموز تقلبی» بجای یک برنامه عادی، در قالب همین ماده قابل مجازات دانسته شده است.

این جرم مستلزم یک سوء نیت عام است. مرتکب درحالی اقدام به این عمل می‌کند که اطلاع دارد این کار او موجب اضرار به صحت و سقم داده‌ها می‌گردد و می‌داند که وی برای دست کاری کردن در آنها صلاحیت ندارد. وضعیت این شخص، همانند وضعیت کسی نیست که یک دیسک نمایش آلوده به یک ویروس می‌سازد زیرا اطلاع او از وجود ویروس، مسلم نیست.

بویژه بخش کیفری آن. بدینسان، جعلی که ماده ۲-۳۳۵ قانون مالکیت فکری به آن اشاره کرده، از قبیل «هرگونه انتشار اثر ادبی، تصنیف، موسیقی، طراحی، نقاشی یا هر نوع اثری که بطور کامل یا جزئی، بدون رعایت قوانین و مقررات مربوط به مالکیت صاحبان اثر نسخه برداری یا چاپ گردیده است»، جرمی را تشکیل می‌دهد که تمام اشکال آن محکوم شده است، تقلب در زمینه مالکیت ادبی و هنری (مواد ۱-۳۳۵ و بعد)؛ جعل طرح و مدل (مواد ۱-۵۲۱ و بعد)؛ جعل گواهینامه (مواد ۱-۶۱۵ و بعد)؛ جعل علامت (مواد ۱-۷۱۶ و بعد). این جرایم در اکثر موارد با مجازاتهای زندان (دو سال) و جزای نقدی (یک میلیون فرانک) سرکوب شده‌اند.

از سوی دیگر، قانون مالکیت فکری، در مواد ۶-۱۲۲ و بعد، حقوقی را برای تهیه کننده یک برنامه تضمین کرده و طبق بند ۲ ماده ۳-۳۳۵ یک حمایت کیفری از او، در برابر هر نوع جعل، به عمل آورده است. در یک رای، دادگاهی اینگونه اظهار نظر کرده که چاپ و انتشار برنامه‌ها، بعد از خنثی کردن سیستم‌های اطمینان تشکیل دهنده جرم جعل یا تقلید متقلبانه است. مجازات آن عبارت از دو سال حبس و دو میلیون جزای نقدی می‌باشد.

۴- یک قانون نه چندان کارآمد: در واقع حقوق کیفری انفورماتیک مطابق متون قانونی است و تقریباً وابسته به تصمیمات قضایی نمی‌باشد.

پیش از هر چیز، از نقطه نظر کمی، این ترتیب قانونی به موارد مهم و نظری اختصاص یافته است زیرا دادگاهها جز در موارد نادر آنرا بکار نبسته‌اند. چنانکه هیچ نوع تصمیم قضایی مبنی بر محکومیت «ورود متقلبانه صرف» و محکومیت «انجمن استفاده کنندگان غیرمجاز از سیستم رایانه ای» وجود ندارد. تنها یک محکومیت درباره باقی ماندن متقلبانه در سیستم دیده می‌شود. تاکید آراء محاکم اساساً بر «تعرض به داده‌ها یا سیستم‌های انفورماتیک در یک محیط الکترونیکی کلاسیک» بوده است.

اگرچه نظریه علمای حقوق و گزارش‌های رسمی پذیرفته‌اند که قانون «گودفرن» همچنین برای مجازات «بزهکاری اینترنتی» قابل اجراست اما تقریباً می‌توان گفت هیچ رویه قضایی در این باره وجود ندارد. البته تعدادی آراء که از محاکم مدنی بویژه در مورد حقوق نویسندگان، نامه‌های اختصاصی یا مسئولیت مدنی مراجعه شونده‌گان صادر شده است وجود دارد. یک رای عجولانه‌ای که اخیراً رئیس دادگاه پاریس صادر نمود در دنیا صدا کرد: موضوع آن رای عبارت از حکم به داری فوری درباره پرونده‌ای بود که طرفین آن دو شرکت حمایت از حقوق بشر در yahoo بودند.

اما در اینجا احکام صادره صرفاً حقوقی بود. در عوض، آراء صادره از محاکم کیفری اند کند.

بسیاری از پرونده‌ها هنوز در مرحله تحقیقات مقدماتی بوده و راه حل‌های اساسی اندکی اتخاذ شده‌اند. چنانکه در وضعیت فعلی، هیچ رایی وجود ندارد که محتوای آن اظهار نظر درباره شرایطی باشد که این امکان را می‌دهند که برای کسانی که مقدمات ورود به سیستم را آماده می‌کنند تحت عنوان معاون جرم ارتكابی توسط شخص ثالث مسئولیت کیفری در نظر گرفته شود. تا به امروز، بیش از هر چیز تحلیل‌های مربوط به نظریه‌های علمای حقوق افزایش یافته‌اند؛ تحلیل‌هایی که در آنها از تمام نظریه‌ها دفاع شده است.

بنابراین دادگاه استیناف جز به ندرت درباره مسائل اساسی اظهار عقیده نکرده است و هر بار هم که اظهار نظر کرده در مواردی نظرات او اشتباه بوده است. چنانکه، این دادگاه، در یک رای که در سال ۱۹۹۴ صادر کرده، تعرض به داده‌ها را جرم انگاشته است درحالیکه این طرز کار سیستم بوده که دچار تعرض شده بود. در یک رای به سال ۱۹۹۶، دادگاه فوق الذکر تاکید کرده است که وارد کردن عمدی ویروس در یک برنامه و به دنبال آن تخریب سیستم انفورماتیک، خسارتهایی را به نظام پردازش داده‌ها، که در مواد ۲-۳۲۳ و ۳-۳۲۳ قانون جزا به آنها اشاره شده است، وارد می‌کند.

از نقطه نظر کیفری، دادگاهها از ارائه یک رویه قضایی سازنده که کمبودهای احتمالی در مورد این ترتیب قانونی را تکمیل کند دریغ ورزیده‌اند. در این شرایط، دادگاه استیناف اظهار نظر کرده است که هرگاه هیچ نوع جرم انگاری قانونی قبلی وجود نداشته باشد، قاضی کیفری نمی‌تواند این نوع رفتارها را مجازات کند، به این لحاظ، بهره برداری از یک کارت بانکی در سیستم خود پرداز توسط مالک قانونی خود بمنظور برداشت مبلغی بیش از مقدار موجودی در حساب خویش یک جرم کیفری را تشکیل نمی‌دهد. این مورد تنها یک مساله مربوط به حقوق مدنی بین بانک و مشتری آن است. همچنین ساخت و انتشار ویروسهای کامپیوتری به خودی خود جرم نیستند.

از سوی دیگر، دادگاه استیناف با تفسیر گسترده برخی از جرم انگاری‌ها، از توسعه دادن برد آنها امتناع ورزیده است. چنانکه تصریح نموده است که جرم سرقت ممکن نیست شامل چیزی غیر از تصاحب متقلبانه اموال مادی (ونه اشیاء غیر مادی) باشد. بنابراین در حقوق فرانسه، سرقت اطلاعات یا داده‌ها و سرقت برنامه تهیه شده بعنوان یک اثر فکری وجود ندارد. دادگاه استیناف در سال ۱۹۹۵ اظهار کرده است: که بطریق اولی جرمی به نام «اختفاء مال غیرمادی» نمی‌تواند وجود داشته باشد، اگرچه مجلس سنا قصد داشت که در طرح قانونی خود یک جرم خاص با این ویژگی تاسیس کند. نتیجه اینکه حقوق فرانسه

استفاده نادرست از یک رایانه را محکوم نمی‌کند. این مورد نه یک سرقت متداول از نوع سرقت مادی است، نه یک سرقت عصر ماشین و رایانه، نه یک خیانت در امانت و نه یک کلاهبرداری.

نتیجه گیری:

بنابراین، زرادخانه قضایی فرانسه، که شامل بزهکاری کامپیوتری است، از آنجا که خود را به جرایم اصلی محدود نموده، پیشرفت کمی داشته است. کمبودهای احتمالی که این زرادخانه، بویژه در مورد آنچه که به «جرایم سایبر» مربوط می‌شود، نشان داده است، کاملاً توسط رویه قضایی جبران نشده است. بنابراین، برعهده قانونگذار است که بمنظور تکمیل چارچوب کیفری موجود همراه با منطبق کردن آن با

شرایط شبکه‌ها، از نو دخالت کند. در واقع، اگرچه مقررات کیفری طبیعتاً امکان این را ندارند که در مورد «جرم شبکه» اجرا شوند، برخی قواعد خاص، مثلاً در مورد اینترنت و بویژه آنچه که مربوط به آئین دادرسی کیفری می‌شود، وجود دارند که به نظر می‌رسد به سختی در مورد این جرم قابل استناد باشند. از این روست که دولت در جریان ماههای اخیر اقدام به تهیه یک طرح بزرگ قانونی راجع به جامعه انفورماتیک کرده است. این متن قانونی بسیار بلند پروازانه، که هم اکنون بین ادارات مربوطه گوناگون مورد بحث و گفتگو است، مقررات گوناگونی را درباره حقوق جزا، آئین دادرسی کیفری و مسئولیت کیفری ارائه کنندگان خدمات در بر خواهد داشت.

هرگاه هیچ نوع جرم انگاری قانونی قبلی وجود نداشته باشد، قاضی کیفری نمی‌تواند این نوع رفتارها را مجازات کند، به این لحاظ، بهره برداری از یک کارت بانکی در سیستم خود پرداز توسط مالک قانونی خود بمنظور برداشت مبلغی بیش از مقدار موجودی در حساب خویش یک جرم کیفری را تشکیل نمی‌دهد

کلاه